

DOSKONAŁY (651) *ai*

Pierwsze o oraz a jasne (w tym w a 12 r. błędne znakowanie); -kon- (61), -kón- (3); -kón- Strum; -kon- : -kón- OrzQuin (2 : 1), Oczko (3 : 1).

comp i sup (81 + 12) -doskonalszy; sup nã- (9), nãj- (3); nã- PatKaz III, WróbŻółtGlab, KuczbKat (2), RejPosWstaw, SkarKaz, LatHar, WujNT, SarnStat; nãj- GornDworz, StryjKron, CzechEp; nã- (7), n(a)- (2).

sg m N doskonały, doskonalszy, nãdoskonalszy (103). ◇ G doskonałego, doskonalszego (25); -ého (2), -(e)go (23). ◇ D doskonałému, doskonalszému (9); -ému (2), -(e)mu (8). ◇ A doskonały, doskonalszy (26), doskonałego (24); -ého (1), -(e)go (23). ◇ I doskonałym, doskonalszym (59), doskonałem (4); -em MurzNT (2), SkarJedn; -ym : -em BibRadz (2 : 1); -em : -em MurzNT (1 : 1), -(e)m (2). ◇ L doskonałym (1). ◇ V doskonały (2). ◇ f N doskonała, doskonalszą, nãdoskonalszą (51), doskonała (2), doskonał(a), doskonalsz(a) (13); (attrib) -ã (36); (praed) -ã (15), -a (2); -a BudBib; -ã : -a SkarŻyw (1 : 1). ◇ G doskonał(e)j, doskonalsz(e)j (33), doskonałé (1) OpecŻyw. ◇ D doskonalszej (1). ◇ A doskonałą, doskonalszą, nãdoskonalszą (26). ◇ I doskonałą, nãdoskonalszą (12). ◇ L doskonał(e)j (3). ◇ V doskonała (2). ◇ n N doskonałe, doskonalszé (38); -é (5), -(e) (33). ◇ G doskonałego, doskonalszego (23); -ého (3), -(e)go (20). ◇ D doskonałému, doskonalszému, nãdoskonalszému (8); -ému (1), -(e)mu (7). ◇ A doskonałé, doskonalszé (23); -é (2), -(e) (21). ◇ I doskonałym (9), doskonałem (2) MurzHist, BibRadz; -em (1), -(e)m (1). ◇ L doskonałym (5), doskonał(e)m (1); -ym : -(e)m. BibRadz (1 : 1). ◇ pl N m pers doskonali, doskonalszy (28). subst doskonałé, doskonalszé (25); -é (3), -(e) (22). ◇ G doskonałych, doskonalszych (34). ◇ D doskonałym (6). ◇ A m pers doskonał(e), doskonalsz(e) (9). subst doskonał(e), doskonalsz(e) (15). ◇ I m doskonałymi, doskonalszymi (17), doskonał(e)mi (5) RejKup (2), Leop (3). f doskonałymi (1). ◇ L doskonałych, doskonalszych (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Mający wszelkie zalety, nieskazitelny, wolny od błędów i uchybień, bardzo dobry, znakomity, wyśmienity, wzorowy, świetny, wybitny, wyborny, pierwszorzędny; wydoskonálny, biegły w swojej umiejętności; perfectus Mącz, Calep, Cn; (omnibus numeris) absolutus, consummatus, rotundus, qui omnes (virtutis) numeros (in se) habet a. continet a. implet a. perdidicit Mącz, Cn; artificiosus Calag, Cn; graphicus Calep, Cn; integer Mącz; accuratus, acutulus, affaber, ambitiosus, amussitatus, argutulus, argutus, artifex, artis plenus, consummabilis, daedalus, elaboratus, elegans, emunctae naris homo, exactus, excuratus, expletus omnibus suis numeris a. partibus, exquisitus, faber, industrius, ingeniosus, laboratus, lepidus, limatus, morosus, cui omnia ingenia sunt, operosus, quaesitissimus, scitus, scrupulosus, singularis, qui venit ad summum, teres, ad unguem factus Cn (523) : HistAl 15; Bo to yełt dołkonále/ czemu áni przydáć áni vyáć nic nyemože. KromRozm II fv, f2; Dołkonáley piękności ia iestem [Perfecti decoris ego sum] Leop Ez 27/3; Dołkonáłą [!] wielmožnością oblokł go [induit cum consummatione gloriationis] BibRadz Eccli 45/9; złorzeczóná zyemiá w vczyńku twoim [...] nie da tobie owocu dołkonálego BielKron 2; Odpráwiono ie [posły polskie] drugi raz do Komifarzow Papielskich po dołkonálíze fwiádectwo. BielKron 362v, 6; KwiatKsiąż Dv, E2v; Mens casta et integra, powłciągłiwy y dołkonáły vmysł Mącz 40c; Habet omnes numeros, Yełt dołkonáły. Mącz 151a,*

197d, 203d, 358d, 401a, 432a [2 r.], 472d; *OrzQuin* H3, N3; Abowiem kiedy człowiek ma przyść w dołkonáły nałog/ á cznoth vzywánie/ málo mu ná fámym przyrodzeniu *GórnDworz* Ff3; áczkolwiek niewiem czemu by kto tym przezwiłkiem dworzánin dołkonáły/ gárdzić miał *GórnDworz* Kk4v, I2v [5 r.], M2 [2 r.], N3v, X7, Hh4 [2 r.] (33); *RejPos* 170; Rozłádzze teraz łobie/ możeli to być takowy przekład dołkonáły/ álbo nie. *BudBib* b2, c4, *Sap* 9/6; *BudNT przedm* d2, *Luc* 6/40; A poniewáz żadna łztuká/ ták dołkonáła [*nihil unquam tam perfectum*]/ od żadnego Miłtrzá niewyłzłá/ żeby do niey czego potomni álbo nie przydáli/ [...] Y to nas ábo kogokolwiek odłtráfzác niema *ModrzBaz* 1, 26, 57v [2 r.]; Wizerunk widomégo śwíatá niewidomy iest nád przežroczyftémi niebiefkimi domy: Gdzie formy dołkonáłe włzytkich rzeczy wiłzą *KochBr* 151; *ActReg* 63; *Graphicus homo* – Człowiek zewłziftkime [!] godny, doskónáły. *Calep* 463a, 965b; *GostGospSieb* +4v; *WujNT Luc* 6/40; *SarnStat* 667.

doskónáły w czym (18): *PatKaz III* 117v; Boś w vrodzye dobrze dołkonáły *BielKom* F4; *BielKron* 455v; Też gdy drugich tego czegołmy fię łami nauczylí vczemy/ tedy łami wtymże doskónálzý bywamy. *KwiatKsiąž* L2v; *GórnDworz* D5v, Ee2, Kk3; Lecž ono co niektorzi mowiá/ že zwierzchny Pan wolny iest od praw/ zda fię že to rozumieią o Pánu/ ktoryby był we włzem dołkonáły [*ad perfectum et numeris omnibus absolutum principem respexisse videntur*] *ModrzBaz* 100v, 8v; *Oczko* A2v. Cf »doskónáły w nauce«.

W charakterystycznych połączeniach: doskónáły (-a, -e) dworzánin (12), *forma, krol, krolestwo, mądrość* (4), *mistrzini, mowa, mowienie* (2), *nałog, natura, nauka* (2), *owoc* (2), *pięknóść, przekład, przyjaźń* (2), *robota, rzeczpospolita, świadectwo, umysł, wielmožność, wymowca; dobrze doskónáły* (2), *(nie)prawie* (9).

Przysłowia: A Hiłtoria iż iest naydołkonálzý Miłtrzinią/ náuczycielką/ zwierciádem/ żywym wyobraženim *StryjKron* A.

iáko połpolicie mowiá: iedno piłanie/ dołkonáłego piłárzá nie vczyni. *LatHar* 665.

Zwrot: »doskónáłym (u)czynić; doskónáłe czynienie« [*szyk zmienny*] (7; 1): iż [*dworzánin*] przyzedłzy do łat/ ktore rozłádek ludzki ołtrzą/ y dołkonálzý czyniá/ [...] lepiej tego náuczýc páná/ niż drugi może. *GórnDworz* Kk4, H5, Kk, Kk2; ácz gdzie co czynić kažę á dołkonáłe czynienie przepiłuię [*illam operum perfectionem praescripsi*]/ wiem dobrze/ že y łam dáleko od tákicy dołkonáłości iestem. *ModrzBaz* 2, 8v; *GórnRozm* Gv; *LatHar* 665.

Wyrażenia: »doskónáła cnota; doskónáły w cnotach« (3; 1): thák záfię powłcięgliwość iest nie práwie dołkonáła cznotá/ bo tež ma w łobie y to/ y owo žádzey. *GórnDworz* Ff5; then Dworzánin/ kthory páná dołkonáłym w cnotach vczynić ma/ łam dołkonálzým niż on/ bez wátpienia być musi *GórnDworz* Kk, Ff6; Bo Krolewłka možność łácno fię obráca w tyráńłtwo/ niebędzieli poruczóná człowiekowi dołkonáley cnoty [*nisi viro perfectae virtutis committatur*]. *ModrzBaz* 75v.

»máž doskónáły« (2): Máž dołkonáły/ nietylko zbroiá/ ále y Státuty ma bydž vzbroyony [*virumque integrum ... non modo armorum fortitudine esse decoratum JanStat* 145]. *SarnStat* 49; *GostCast* 42.

»doskónáły miłtrž« (2): Bo y to ná dołkonáłego miłtrzá zaležý/ nye włsyłtkyego rázem vczynić *KromRozm II* f2; *GórnDworz* N2v.

»doskonały w nauce, w naukach« [szyk 4 : 4) (5 : 3): *WróbŻolt* E6v; Był thento lekarz Alexandrow iefzcze młodzieniec/ á we wšzytkiey náuce lekarskiey dobrze doskonały *HistAl* E2v; *BielKron* 263; *Mqcz* 343a; *BudBib* I 289 *marg*, *Iob* 37/16; *SkarJedn* 360; Miŧrowny. Vmieiętny/ et w Náuce doskonały. *Artificiosus. Calag* 320b.

»doskonały rozum« (5): Niemoże prawie dołkonałego rozu(mu być kto) fie w czyŧtoŧci nie zachowawa. *BielŻyw* 97; *BielKron* 187v, 400v; Piżecię tego twego podobánia/ nie máią kierować zmyŧły twoie/ lécz dołkonały rozum *GórnRozm* B3; *LatHar* 130.

Szeregi: »doskonały i dostateczny« (1): Gdyz tedy nauka y vmieiętność duŧzę człowieczą czyni dołkonałą y doŧtateczną. *GlabGad* A4v.

»godny i doskonały« (1): á to dla Ebreyfkie⁸⁰ ięzyká/ bez ktorego wtey mierze nielza nic godnego y dołkonałego wczynić. *BudBib* bv.

»jasny i doskonały« (1): Enuntiatum, Oratio perfecta, Mowa iańa a doskonała ktorą nieco zbią albo twierdzij. *Calep* 364b.

»porządny i doskonały« (1): iáko życząc tego/ iżby kto vczéńŧzy y vmieiętnieyŧzy/ [...] ták to do fercá przypuŧcił/ iżby co w téy máteryéy/ y porządnieyŧzego y dołkónálŧzego wydał/ w náŧzym ięzyku *Strum* A4.

»stateczny i doskonały« (1): Bo kthora rzecz nie będzie ŧłuŧzną rádá y roŧtropnym rozmyŧłem rozważona/ trudno kiedi ma być y ŧtáteczna y dołkonała. *RejZwierc* 162v.

»nieszczyry ani doskonały« (1): że y przekład/ gdy iy nie zárázem z onego ięzyká czynią/ w ktorem one kŧięgi nápiŧano/ ale przez drugi ięzyk bywa przepuŧzczán/ niemoże być ŧczyry ani dołkonały. *BudBib* b2.

»wielki i doskonały« (1): A Miŧrz y Zakon wŧzytkę nawięŧszą y nadołkónálŧszą pilnoŧć wczyni [*omnem exactam et extremam diligentiam faciet JanStat* 856]: áby Miŧrz Niemiecki w roku więŧszą pieczęć ŧwą téy zgodzie wiecznéy záuieŧŧ. *SarnStat* 1079.

»wyprawny a doskonały« (1): tákci teŧ by záuwŧdy miáło być mowienie wypráwne á dołkónále [*si semper exactus sit sermo*]/ nie byłoby wdzięczne. *Leop 2.Mach* 15/40.

»wielki, trwały i doskonały« (1): Co rozumieć mamy o Niebie/ kthóre więŧŧze/ trwálŧzé/ y dołkónálŧzé iefŧ? *Oczko* 4v.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »doskonałego serca mąż« (1): *Almerykus* ŧzoŧty krol Ierozolimŧki/ brát Bálduinow/ ŧtały á dołkonałego fercá mąż. *BielKron* 178v.

Szeregi »stały a doskonałego serca« (1): *BielKron* 178v *cf Wyrażenie*.

a. *W sensie religijnym* (393) :

α. *Bez grzechu, niewinny, pelen łask i cnót, ŧwięty, prawy* (o Bogu i człowieku dążącym do Boga); *consummatus, perfectus Vulg, PolAnt* (169) : *PatKaz II* 58v [3 r.]; *PatKaz III* 131, 135v; Skądże Czarczie to ŧmiałoŧcz máŧ Iż ŧyę y natakye targaŧ Ktorzy od Boga wybraniŧ Dołkónálemi przezwanij *RejKup* z5v; Ieŧli chcelz być dołkónále *[Si vis perfectus esse PolAnt Matth 19/21]* idź przedái co máŧz *MurzNT* 91 [*przekład tego samego tekstu PatKaz III, WujJud, WujNT* 79, 81], 108v; *KromRozm II* f, i4v; *KrowObr* 60, 216; koŧde piŧmo od Bogá náthnionie/pożyteczne iefŧ [...] ku ćwiczeniu

śprawiedliwości/ aby człowiek był doskonały [Vt perfectus sit Dei homo] Leop 2.Tim 3/17 [przekład tego samego tekstu KromRozm II i4v, CzechEp 120, NiemObr 74, WujNT], Philipp 3/12, 15; Iam iest Bog wżechmogący/ żyw wedle woley mey/ a bądź mi doskonałym [et esto perfectus], BibRadz Gen 17/1; Ile nas tedy iest doskonałych/ to rozumiemy [Quotquot ergo perfecti] BibRadz Philipp 3/15 [przekład tego samego tekstu Leop, WujJudConf 141, WujNT], 12, I 110v marg [2 r.], Matth 5/48 [2 r.]; GrzegRóżn I4v; SarnUzn C; RejPos 76; BiałKat 91; GrzegŚm 61; KuczbKat 40 [2 r.]; WujJud 143v; WujJudConf 23v [2 r.], 141; Noe mąż śprawiedliwy doskonały był w wiekach śwych [perfectus fuit in generationibus suis] BudBib Gen 6/9, Ps 17/22[24], 36/18, 38[37]; Bądźcie przeto wy doskonali/ iako Ociec wąż ktory wniebieśiech/ doskonały iest [Estote ergo vos perfecti sicut Pater vester ... perfectus est]. BudNT Matth 5/48 [przekład tego samego tekstu BibRadz, WujNT Matth 5/49[48], 375]; CzechRozm 75, 194; SkarJedn 236, 282; Bo wiele ich y ná poły doskonałych/ ktorzy w tym fię do końca zwyciężyć nie mogą/ aby o ludzkie o sobie dobrze [!] rozumienie dbać nieco niemieli. SkarŻyw 108, 2, 51 [2 r.], 55, 208, [236] (10); CzechEp 120, 249, 254 [2 r.]; NiemObr 35, 46, 74, 88, 116 [2 r.], 137; LatHar 50, 340 [2 r.], 374 [2 r.]; To życie śpołeczne nie obowiązueć wżytkich Chrześcijánow [...] Bo o tym nie máż żadnego Pánkiego rozkazania/ ale tylko rádá daná tym/ ktorzy chcą być doskonali WujNT [405]; że ty ktore krzczą w kościele/ do Biskupow przywodzą/ a przez ich modlitwę y ręki wkładanie Duchá S. doftáią y znakiem Pánkim bywáią doskonali. WujNT 429; A powiedamy mądrość miedzy doskonałymi [Sapientiam autem loquimur inter perfectos] WujNT 1.Cor 2/5[6], s. 81, 129, 375 [2 r.], 552, 580 (21); SiebRozmyśl L3v, [M2].

doskonały w czym (20): KromRozm II t2v; LubPs Hv; BibRadz I *4, 323v marg; RejAp 42v; RejPos 89v; GrzegŚm [A4]; Oczko 2v; ale ślucháclimię będzieś/ w boiżni y w ślufzbie Bożey doskonałym zoftánieś SkarŻyw 35, 119; LatHar 325; a kto fię boi; nie iest doskonały w miłości [non est perfectus in charitate]. WujNT 1.Ioann 4/18, 1.Cor 1/10, Eph 6/13, s. 694, Col 4/12, Hebr 13/21, Zzzzz4v. Cf »w cnocie doskonały«.

W charakterystycznych połączeniach: doskonały Bog (8), Chrystus, przełożony, sędzia, śługa (boży), świadek, zbawiciel.

Zwrot: »doskonałym (u)czynić, uczyniony«; aptare, consummare, perficere, perfectum facere Vulg, PolAnt [szyk zmienny] (16 : 1): Abowiem iednąż offiárą/ doskonałemi vczynił [consummavit] ná Wieki the kthore poświęcił. Leop Hebr 10/14 [przekład tego samego tekstu WujNT], 2/10, 1.Petr 5/10; BibRadz I *4; RejPos 89v, 348v; CzechRozm 94v; SkarŻyw 2; GrabowSet P4v; Przez iedną śmierć Pána Chriftofową iestelmy poświęceni/ y owśzem y doskonałymi vczynieni WujNT 773, Hebr 2/10, 9/9, 10/1, 14, s. 773, Hebr 13/21; Boy fię Pána Bogá/ a przykazanie iego zachoway/ a to iest co czyni człowieka doskonałego. WysKaz 48.

Wyrażenia: »doskonały przed (Panem) Bogiem« (2); WujJud 113; Znać iśz ten człowiek [św. Józef] był przez przygány/ a iako piśmo mowi/ doskonały przed Bogiem SkarŻyw 241.

»doskonały w Chrystusie Jezusie« (3); NiemObr 87, 88; abyśmy wyftawili káždego człowieka doskonałym w Chriftuśie Iefuśie [ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu] WujNT Col 1/28 [przekład tego samego tekstu NiemObr].

»doskonały (-a) chrześcijanin, chrześcijanka« (1; 1): *PatKaz III* 136v; Apostołowie y inni dołkonáli Chrześcijáni/ ktorzy wżytko dla Páná Chriřtułá opuřćili/ będą w dzień ładny řwiát z Chriřtułem ładzić. *WujNT* 591.

»w cnocie doskonały« (2): *ModrzBaz* 9v; Ten Noe/ mowi piřmo S. był řprawiedliwy człek y wcnocie dołkonály *SkarŻyw* 269.

»duch doskonały« (4): Aleřćie przyřzli [...] do Bogá łędźiego wżyřhkich/ y do duchow řprawiedliwych y dołkonálych [*et spiritus iustorum perfectorum*]. *BibRadz Hebr* 12/23 [*przekład iego samego tekstu* (3)]; *WujNT Hebr* 12/23; *SkarKaz* 634a, 663b.

»lud doskonały« (4): *MurzNT Luc* 1/17; aby zgořhował Pánu lud dołkonály [*parare Domino plebem perfectam*]. *Leop Luc* 1/17 [*przekład tego samego tekstu Murz NT, WujNT*]; *GrabowSet P3v*; *WujNT Luc* 1/17.

»mąż doskonały« [*szyk 4 : 2*] (6): *Leop Iac* 3/2; *BibRadz Gen* 6/9; *HistRzym* 97v; *KuczbKat* 335; *BudNT Iac* 3/2; Ieřli kto w mowie nie vpada: ten ieřt mąż dołkonály [*hic perfectus est vir*]. *WujNT Iac* 3/2 [*przekład tego samego tekstu Leop, KuczbKat, BudNT*].

»doskonały mistrz« (3): A yeřli Kryřtus co zbyřnyego á nyepotrzebnego vczył/ tedyby nye był dołkonálym miřtrzem *KromRozm II f, f2*; *SkarKaz* 275a.

teol. »sam w sobie doskonały« (1): ábowiem on [*Bóg*] řam w řobie był dołkonálem we wżyřtkiem *BibRadz* 323v *marg.*

Szeregi: »dostateczny i doskonały« (1): A teřz Kryřtus ieřt thák dořtátetřny y dołkonály Iednatř y przyřzyńcá *KrowObr* 213.

»doskonały i peřny« (1): ábyřćie řtali dołkonálymi y peřnymi [*perfecti et pleni*] we wřzelákiey woli Bořey. *WujNT Col* 4/12.

»doskonały i peřny« (1): á [*msza*] was káplany z wáľzą offiářą dołkonáľze y peřnieyľze być okázuie. *KrowObr* 189v.

»prawdziwy i doskonały« (1): Abowiem řam tylko Pan Bog ieřt prawdziwy řędźia y dołkonály/ o rzeczách niebieřkich zbáwiennych. *WujJudConf* 38v.

»prawy, doskonały« (1): Bo tym řámym Bog nie byłby práwym dołkonály^m Bogiem: by mu kiedy co przybywáć miáło czego pierwey nie miáł. *SkarKaz* 485a.

»przebrany albo teřz doskonały« (1): Czoř ty [*mnichu*] zowieř przebranemi Albo teřz dołkonálemi Podobno ty czo mnie ćzalie Zawřdy řluřa dołkonálie *RejKup* z6.

»sprawiedliwy, (i) doskonały« = *iustus, perfectus Vulg* [*szyk 7 : 3*] (10): Noe ieřt náleźion dołkonály y řprawiedliwy *Leop AAA2* [*przekład tego samego tekstu Leop BBB3, BudBib*], *BBB3*; *BibRadz Gen* 6/9, *Hebr* 12/23; *BielKron* 4v; *BudBib Eccli* 44/17; *SkarŻyw* 269; *WujNT Hebr* 12/23; *SkarKaz* 634a, 663b.

»sprawny albo doskonały« (1): aby zgotowáľ panu lud przyřřadzony [*plebem expeditam (marg) perfectam* (—)] (*marg*) řprawny albo dołkonály (—). *MurzNT Luc* 1/17.

»řwiátobliwy i doskonały« (2): řłuřźnieby řwiátobliwřzy y dołkonáľzy [*ludzie w zakonach*] być mieli/ niź łudźie pořpolićie řprawámi řwiátá tego nářbyř zábáwieni *WujJud* 145v; *WujJudConf* 145v.

»święty, (i, a) doskonały« (3): *RejZwierc* 174v; Nád to Páweł ś. chce mieć Diákony máło nie także święte y dołkonále/ iáko y Bifikupy. *WujNT* 419, 81.

»doskonały i krom zmazy« (1): dołkonáłym będziefz/ y krom zmázy z Pánem Bogiem twoim [*Perfectus eris et absque macula cum Domino Deo tuo*]. *Leop Deut* 18/13.

»zupełny i doskonały« = *perfectus et integer* *Vulg* [szyk 2 : 1] (3): Syn Boży Syn nieurodzóného/ zupełny y dołkonáły/ od zupełného y dołkonáłego *BiałKat* b2v; *WujNT Iac* 1/4.

»doskonały i cały, niwczym niedostateczny« (1): ábyście byli dołkonáli y cáli/ niwczym niedořtáteczni [*ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes*]. *BudNT Iac* 1/4.

»skuteczny, pożyteczny a doskonały« (1): on Duch s. iego [...] / nie ięťci iście próznuiący/ ále ięť y s řpáwami [!] řwemi řkuteczny/ pożyteczny/ á dołkonáły. *RejPosWiecz*² 93v.

»sprawiedliwy, doskonały i zupełny przed Panem Bogiem« (1): iednák przedię wiele řie ich naydzie řpřawiedliwych/ dołkonáłych y zupełnych przed Pánem Bogiem *WujJud* 113.

Iron (1): Tedys y ty dołkonáły Bos moy [tj. czarta] y řkpiczą czały *RejKup* z6.

β. *Miły Bogu, zgodny z wolą Bożą, posiadający wartości boskie, święty (o sprawach i uczynkach); perfectus* *Vulg*, *PolAnt* (224) : *BierRaj* 22; *OpecŻyw* 42v, 179v; *OpecŻywPrzedm* C4v; *PatKaz III* 136v; wřzakoř to ięť nadoskonálřzy wykłád kthory řie řciąga ku panu Chřiřtuřowi *WróbŻółtGlab* A4; abychmy beřpiecznie powřtac mogli zdoskonála nadzieię w řwiętem milořierdziu twoiem *RejPs* 29, 171; *MurzNT* 3v; *KromRozm II* ř, řv, ř2; náłze ty pilne řtáránia nie mogá być dołkonále/ ięťli ich nam Pan Bog řwym błogořłáwieřřtwem pořzczęścic nie raczy *LubPs* cc5v, H3, gg3v; iáko był ná vmyřle řwym námięnił á řlubił/ thák vczyni/ ku dołkonálemu wypełnieniu pořwięcenia řwego [*perfectionem sanctificationis suae*]. *Leop Num* 6/21; *BibRadz I* 10 marg, 53v marg, 1.*Petr* 1/13; *RejPos* 132; *RejPosWiecz*² 93; y kiedy ten dołkonáły obyczáy modlenia ięť od Páná Chřiřtuřá vřtáwion/ tedyc wáptic niemamy/ iż tá Prořbá ięť iedną miedzy řiedmią Prořbámi. *KuczbKat* 405, 120, 135, 390; Prawdác ře tu ná řwiećie řpřawy luźi řwiętych niemogá być ták dołkonále/ iáko będą w niebie *WujJud* 113, 39, 90; *WujJudConf* 102; *RejPosWstaw* [21³], 22; *BiałKaz* C4; *CzechRozm* 4v, 82v, 86, 217, **3; *SkarJedn* 357; Wielki przykłád wdowiew czyřłořci y vkochánie řię w tym řtánie S. kthory dołkonálřzy ięť niřzli małżeńřki *SkarŻyw* 143, A5, 2, 3, 56, 74 (13); Iř w řámym řłowie Bořym dołkonála ięť náuká/ o iedynym prawdřiwym Bogu *CzechEp* 117 [*idem*] 117 120 [2 r.], 129, 181, 201, 252, 254; *NiemObr* 18, 30, 87, 90, 113; Nie lza iedno řie zá tobá [*umarła matka*] gotowác/ Ná dołkonálřze rořkořzy řie chowác *WisznTr* 16; *LatHar* 38, 92, 196, 269, 390, 617; *KořakCath* C3; Toć ięť nadoskonálřzy przykłád miłořci w nářzym Zbáwicięlu/ modłącym řię zá krzyřowniki řwe *WujNT* 292; kthore [*zakony*] iednák wřzytkie ciągná ku dołkonálřzemu nářłádowánium Páná nářzego. *WujNT* 705; ále miłořć dołkonála precz wyrzuca boiařń [*sed perfecta charitas foras mittit timorem*] *WujNT* 1.*Ioann* 4/18; Vczynki dobre przede krřtem ácz nie řá dołkonále/ ále przećię dobre. *WujNT* Ccccc2v, 116, 195, 270, 584, 1.*Cor* 13/10(18); *SiebRozmyřl* [M2]v; (*marg*) Niedořkonáły řąd Bořy ná ziemi. (–) Ten teř trybunał ięťcze nie ma dołkonáley řpřawiedliwořci. *SkarKaz* 2b, 4a, 5a, 349a, 636a [2 r.].

doskonały w czym (4): ábyłmy w niczym rozni nie byli od onego pirwłzego á prawdziwego Apoftolłkiego Kołcioła/ ktory bez wątpienia we włzytkim był dołkonáły *RejPosWstaw* [143⁴]v, [143²]; *SkarŻyw* 183; *CzechEp* 132.

W połączeniach szeregowych (3): *KromRozm III* B6v; ázaż y to nie dołyc íáfna/ iż ták w łobie iełt dołkonáłe/ cáłe/ dołtáfeczne/ łwíęte/ zbáwienne y łkuteczne łłowo Boże/ że do niego nie ma być nie przydawano *CzechEp* 116, 139.

W charakterystycznych połączeniach: *doskonały* (-a, -e) *chwała, cierpliwość, ćwiczzenie, dar, droga* (2), *kościół, łaska, mądrość* (2), *miłość* (11), *moc, nabożeństwo, nadzieja* (4), *naśladowanie, nauka* (8), *obiata, obyczaj* (2), *ofiara* (2), *pociecha* (2), *pokarm, postępek* (2), *prawo, przybytek* (2), *przykład* (3), *przymierze* (2), *przysposobienie, radość, rozkosz, sąd, spowiedź, sprawiedliwość* (4), *stadło, szczęśliwość, łwíętość, wiara* (8), *wykład, wypełnienie* (2), *wysłuchanie, zakon* (3), *zapłata*.

Zwrot: »doskonałym (u)czynić« = *perficere Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (8): *Vczyń miły panie doskonałe połżcie moje w drogach twoich* [*Perfice gressus meos in semitis tuis*] *WróbŻółt* 16/5 [*przekład tego samego tekstu*] *Leop Ps* 16/5; *BudBib Iob* 22/3; *SkarŻyw* 2; *LatHar* 50, 353; *Trzećie łą włtawy w zakonie łtárym* [...] ktore *Moralia* zowiem. tych Chryłtus nie zepłował/ ále ie dołkonáłze wczynił *SkarKaz* 311a, 311a.

Wyrażenia: »doskonałe błogosławieństwo« (4): *OpecŻyw* 179v; á cíáło ich czeka w łziemi łwego wzbudzenia: y przeto niemáią iełzche dołkonáłego Błogosławiełtwá. *BiałKat* 103v, 103v, 158v.

»chrzełcijałstwo doskonałe« (1): Ták łobie wielce ważył [*łw. Anastazyjus*] nie tylo wiáre ł. y zakon: ále y znáki powołánia Chrzełciałłtwá dołkonáłego. *SkarŻyw* 75.

»cnota doskonała (chrzełcijałska)« [szyk 9 : 6] (15): *Prętko łię w zakonne łżycie y cnoty dołkonáłe w práwłł: wbołstwo miłuiąc/ á połłuzeniełtwo/ mátkę cnot włzytkich* [...] czyniác *SkarŻyw* 411; *Ten do náuk łwieckich/ piłma łwíętego/ y táiemnic Chrzełciałłskich/ náukę przyłaczywłzy: bárzo łię chćiwym łercem/ iáł cnot dołkonáłzych Chrzełciałłskich* *SkarŻyw* 592, 57, 74, 106, 192, 294 (14); *LatHar* 295.

»doskonały duch« (1): *Lecz po nich inni włtepuiác Błłkupi/ ktorzy ták dołkonáłego Duchá nie mieli/ im dáley łię od czáłłw Apoftolłkich odładzáli/ tym wícey páłterłtwá y rzádu Piotrowego potrzebóáli.* *SkarJedn* 80.

»doskonała łaska« [szyk 2 : 1] (3): *A będziemli to troie czyłłwym łercem á łáłką dołkonáłą záwłzdy offiárowác/ tedy to otrzymamy od oycá łyná y ducha łwíętego.* *HistRzym* 100v; *KuczbKat* 390 [2 r.].

»doskonały (sam) w łobie« [szyk 2 : 1] (3): *Nic nie przydawaymy łłowu Bożemu/ boć iełt dołkonáłe łámo w łobie* *GrzegRóżn* [I4]v; *CzechRozm* 88; *CzechEp* 122.

»doskonały stan [= stan zakonny]« (1): [*gdý Heliasz kapłan*] *pytał go/ iákobj łtan łwoy wiełć chćiał? Powiełział iłz zakonnym być* [...]. *No* [!] *co rad przyzwolił Heliałz/ znáiąc go* [...] *iłz łię do dołkonáłego łtanu y do wielkiej łłuzby Bożej miał.* *SkarŻyw* 74.

»doskonały uczynek« [szyk 3 : 3] (6): *PatKaz III* 143v; *KuczbKat* 5; *Cierpliwołć łepak niech ma wćzynek dołkonáły* [*opus perfectum habeat*] *BudNT Iac* 1/4 [*przekład tego samego tekstu PatKaz III, WujNT*]; *NiemObr* 101; *WujNT* 584, *Iac* 1/4.

peryfr. »wiek doskonały« = *wieczność, nieśmiertelność (1)*: O Zywe źródło/ żywota wiecznego/ W którym żyć/ wieku rzecz doskonałego *GrabowSet* Xv.

»doskonały (-e) żywot, życie« [szyk 7 : 4] (10 : 1): *RejPs* 147v; *RejPos* 210; *BiałKat* b4v; *WujJud* 145; y łzczodrą rękę Bożą/ [...] łami łobie zamykamy/ gdy fię o więtfzą łálke [!] iego ku doskonałfzemu żywotowi nie łtaramy. *SkarŻyw* 32, A5, 511; iż Chrifus pan ielt żywotem náfzym doskonałym *NiemObr* 107, 109 [2 r.]; *WujNT* 35.

Szeregi: »cały i (a) doskonały« [szyk 4 : 1] (5): To opánowanie [nad źwierzęty]/ iefzcze w całym á doskonałym przyrodzeniu dáne ielt: ále zginęło przez vpadek człowieczy *BibRadz* I 1d marg; *KuczbKat* 125; *CzechEp* 132, 136; *NiemObr* 112.

»cnotliwy i doskonały« (1): A tak rychley przydziemy ku łtopieniowi tznotliwému ij doskonałemu *OpecŻyw* 35.

»dobry, (i) doskonały« (19): abowiem w nowym zakonie łepfza y doskonałfza ofiara przyfzła *WróbŻółt* Q4; *WujJudConf* 167; To ielt łepfze y doskonałfze/ przez ktore ludzie mogą być w łpráwiedliwieni *CzechRozm* 207v, 71v, 80 [2 r.], 84v, 89, 92v (10); *SkarŻyw* A4, 516; *CzechEp* 48; *CzechEpPORz* *3, **3v; *NiemObr* 11; *WujNT* 80.

»doskonały i dostateczny« (1): wierzyfzli theż iż [nasz zakon] ielt doskonałym y doftátiecznym? *CzechRozm* 82.

»jasny i doskonały« (1): á coż rozumiemy o nowym [zakonie]/ ktory ielt nád on łtary y iáfnieyfzy y doskonałfzy? *CzechEp* 115.

»dobrze łuby, doskonały« (1): oto obyata łwyata dobrze łyuba doskonała w wony łlotkołcy. *BierRaj* 23v.

»nabożny i doskonały« (1): A toć ielt iedno łwiąť łwięcenie: [...] kazánia nabożne y doskonałe wyluchánie *LatHar* 122.

»doskonały i bez nedostatku« (1): iż óciec ma bytność doskonałą/ y bez niedoťtátku *CzechEp* 239.

»doskonały abo nie pomazany« (1): Zakon Iehowin doskonały *ábo nie pomázány* *CzechEp* 112.

»prawdziwy a (i) doskonały« [szyk 4 : 1] (5): *OpecŻyw* [192v]; ták że gdybyfz tego znáć nie chciál zá prawdziwy á doskonały we w łzem Kołcioł Páná Kryfufow/ trudnobyfz iuz kiedy infzy poznáć miál. *RejPosWstaw* [143²], 21v, [143²]; *CzechEpPORz* **3.

»skuteczny i doskonały« [szyk 1 : 1] (2): Ták pokłádamy/ że bez nich [ceremonii] Krzełt doskonały y łkuteczny być może. *WujJudConf* 168; *NiemObr* 104.

»sprawiedliwy i doskonały« (1): Abowiem w łzyfłki vczynki náfze y naywyfzła łpráwiedliwość ludzka/ Bogu łie łtáwić niemoże przed łádem iego łpráwiedliwym^m y doskonałym^m. *WujJudConf* 101.

»szczery i doskonały« (1): á częgokolwiek mi y teraz y przedtym nie doftawáło [...] do łzczerey y doskonałey łpowiedzi tu ná źiemi/ niechay łálká twoiá [...] ták w łzytkiego dołóży *LatHar* 156.

»(starszy) wieczny (i, a) doskonały (pożyteczny)« [szyk 5 : 4] (9): ábyłmy [...] potym żywoćye z ányoły w nyebye [...] wyczney á doskonałey rádołci vżyli. *KromRozm III* B2v; *BibRadz Hebr* 9 arg; *CzechRozm* 82v, 86v [2 r.], 87 [2 r.]; *SkarŻyw* 2, 284.

»wielki i (a) doskonały« (6): *BibRadz Hebr* 9/11; *KuczbKat* 120; *SkarŻyw* A5v, 461, 535; Aleć Chrifus przyfłapiw łzy Arcykáplán dobr przyfłzłych przez więtfzy y doskonałfzy przybytek [per

amplius et perfectius tabernaculum] [...] przez włafną krew włzedł raz do Naświętfzego przybytku *WujNT Hebr 9/11* [przekład tego samego tekstu *BibRadz*].

»wysoki i doskonały« (1): vłtyfzy iłz w onym kłaftorze powiadaia o iednym bracie/ [...] ku wyfokim y dołkonafym cnotom prętko podniefionym *SkarŻyw 15*.

»zacny i doskonały« (1): że nam tym wiecey dla tego trzebaf pilnowaf łłowaf Bożego/ w nowym Przymierzu podafnego/ iłz iefł zacnieyfze y dołkonafłze *CzechEp 115*.

»doskonały i zupełny« [szyk 1 : 1] (2): A cołz iefł inłzzego taf chwałaf/ iedno nieiaka dołkonafła y zupełna łafłkaf *KuczbKat 390, 125*.

»dobry i przyjemny i doskonały« (1): afbyfście doświadczałi ktora iefł wola Boża dobra/ y przyjemna/ y dołkonafła [*quae sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta*]. *WujNT Rom 12/2*.

»pewny, doskonały i możny« (1): Po tobie iuż być nie może. Náfłdzieia nigdy pewnieyfza/ Dołkonafłza y możnieyfza. *CzahTr Dv*.

»fwięty, doskonały a wieczny« (1): A on fwięty/ dołkonafły/ af wieczny żywot iuż gi byłaf nędzniczkaf marnie łtrafciłaf af odłtapiłaf od niego. *RejPos 210*.

»dobry, nieomylny, doskonały i wieczny« (1): A przeto prawaf y vłtawy yego dobre/ nyeomyłne/ dołkonafłe/ y wyeczne łaf *KromRozm II b2*.

»pewny, nieomylny, doskonały, wieczny« (1): A tafk prawo albo zakon Pafnaf Kryftufow/ [...] pewny/ nyeomylny/ dołkonafły/ wyeczny yefł *KromRozm II b3*.

Iron (1): iłz to ona [*katolika rzymska*] podobno dołkonafłza iefł/ niłz był Chrifłtus *CzechEp 45*.

W przen (8): [*miasto fwięte Hieruzalem nowe*] Yedyna gołębicaf/ dołkonafła/ yedyna v máfki łwey *KromRozm III E6v*.

Wyrażenia: »doskonałym czyniaący« (1): Lecłz tełz iefł Bogiem y Duch S. pochodzący Dołkonafłe fercáf w nas przed Bogiem czyniaący *GrzegRóżn N2v*.

»doskonałe serce« [*w tym: doskonałem sercem (3)*] (7): *MurzHist S2*; A przeto teraz boyfście łie Pafnaf Bogaf/ af flufłfście mu dołkonafłym fercem/ tudziełz y náfuprzyemnieyfłym [*et servite ei perfecto corde atque verissimo*] *Leop Ios 24/14*; Tafk że łie łprawyfście z boiáfłnią Pafńłkaf w wierze y w dołkonafłym fercu [*et in corde perfecto*]. *BibRadz 2.Par 19/9, 3.Reg 8/61, 1.Par 28/9; GrzegRóżn N2v; BudBib 2.Par 15/17*.

b. *Bez wady fizycznej, zdrowy, czysty (o zwierzętach rytualnych) (6)*: A iefłi zdrobu dar ie⁸⁰ [...] (tedy) naf całofpaflenie niech przywiefdzie łafmca dołkonafłego [*masculum integrum appropinquare faciet eum (marg) immaculatum offeret (-); Vulg: absque macula*]. *BudBib Lev 1/10*; A ofmego dnia wezmie dwa bafrafny dołkonafłe/ y owcę iednę łofńłkaf dołkonafłaf [*duos agnos integros (marg) immaculatos (-) et agnam unam filiam anni sui integram (marg) anniculam immaculatam (-); Vulg: duos agnos immaculatos et ovem anniculam absque macula*] *BudBib Lev 14/10, Num 29/29, 32, 36*.

c. *Skuteczny (o lekach i leczeniu) (5)*: Ty kamienie [*celidenusowe*] maia być wymowany kiedy dzieci łafłkołcze małe łthoia na gniazdzie albo w gniazdzie: [...] iłzeby były dołkonafłze *FalZioł IV 50c*.

Wyrażenie: »doskonałe lekarstwo« (2): kthoremu niedofłtáfłkowi [*na kamień i piasek w łędłwiach i męchyrzu*]/ iefł dołkonafłe lekáfłtwo/ rołtropne wyięćie *SienLek 105*; Cieplice dołkonafłe lekáfłtwo. *Oczko [41]*.

W przeni (2) :

Wyrażenie: »doskonałe lekarstwo, zleczenie« (1 : 1): iż ná nierządy y zbytki ciełefne/ nie ieft dołkonálním lekárftwem S. małżeńftwo *SkarJedn* 358; *LatHar* 677.

2. *Ogarniający całość, zupełny, absolutny, kompletny, pełny, doszczętny, gruntowny, wyczerpujący; stały, pewny, prawdziwy; nienaruszony, zdrowy; solidus Mącz, Calep; perfectus Mącz, Cn; finitius, integer Mącz; absolutus, consummatus, exactus Cn* (74) : *BielŻyw* 139; O czworgu też to powiem/ iże ta liczbá fama ieft grunt wżelkiey doskonałey ftałości/ gdyż wżelka rzecz mocno ftoi kthora cztery węgly ma. *KłosAlg* A2v; *KromRozm II* bv; *KromRozm III* E8; Dołkonála nyenawifcyą nye nawidzyałem ich [*Perfecto odio oderam illos Vulg Ps* 138/22] *LubPs* eev, Z3; Bo Pan Bog zaftępow/ wczyni dołkonále popfowanie [*consummationem et decisam ... faciens*] w pośrzod wżytkiey żiemie. *BibRadz Is* 10/23; Boiażń Páńfka ieft koroná mądrości/ kthora z fiebie podawa wfpokoienie/ y dołkonále zdrowie [*germinans pacem et sanitatem salutis*]. *BibRadz Eccli* 1/16[22], *Iob* 28 arg, *Ps* 49/2, II 90v; Perfectus, Participium sive Nomen ex Participio, Zupełny/ cáły/ Dołkonálny/ Docziniony. *Mącz* 116a; Integer, Zupełny/ cáły/ dołkonálny/ nieułomny *Mącz* 171d, 399d; *LeovPrzep* B3v; á kiedy theż grzechy biaległowy popełnią/ mamy ie zá ták fmiertelne/ iákoby dołkonáley zapłaty zá nie ná fwiecie nie było *GórnDworz* Z7v, V6v, Ee5; *RejPos* 131v, 132; iż Chrześciánom bárzo potrzebá/ żeby Krztu dołkonále poznánie mieli *KuczKat* 120, 60, 100, 125; *WujJudConf* 66; *RejPosWstaw* [110²]v; *BudBib Ruth* 2/12; [*ciała ludzkie*] yuż w proch obrocone/ fłowem w fkrześcić/ y do prawdziwey mocy/ władzey/ cáłości/ dołkonáley przywieść/ ták iákie teras fá. Nie ieft to ludzka moc. *Bial Kaz* E2v; *SkarŻyw* 16, 30, 397; *CzechEp* [398]; bo kiedyby w nich była prawdziwa wiára/ [...] nie fzukáliby od ludzi fmiertelnych cáley poćiechy/ y dołkonálego rátkunku/ w krewkościách y doległościách fwych *NiemObr* 45, 4, 87, 116; *Calep* 989h; á liczbá dołkonála [*zboża i każdej żywej rzeczy*] ma byđz przed fámymi żniwy: bo fie rok kończy. *GostGosp* 158; áby to święte ciála y Krwie twoiey przyięcie [...] było [...] wyftępkow moich dołkonálym oczyszczeniem *LatHar* 207; gdzie ty y z Synem twoim y z Duchem S. iešteś Świętym twoim światłością práwą/ nályczeniem dołkonálym *LatHar* 225, +++2v, 34, 225, 289, 352, 429; Prościefz á weźmiecie: áby rádość wáfzá była dołkonála [*ut gaudium vestrum sit plenum*]. *WujNT Ioann* 16/24 [*przekład tego samego tekstu RejPos* 132]; W kościele ieft wftawiczna walká miedzy S. Michálem [...] y miedzy ánioły iego: á miedzy dyabłem y pomocniki iego. Lecz dołkonále zwycięftwo pokaże fie dnia oftátecznego. *WujNT* 867, 287, *Iac* 1/25; Ná których wżytkich rzeczy wiaré y świádectwo ku wiadomości dołkonálżéy [*In quorum omnium fide et testimonium evidentiamque pleniorum JanStat* 751] ná wieczną moc Pieczęci náfze ninieyżému liftu fá zawiefzoné. *SarnStat* [994]; iże żadné přęcepta nie fá ták dołkonále, áby fie w nich wżyftki rzeczy miały zámknąć *SarnStat* 1264; Iádam pierwży rodźiciel ludzki/ miał dołkonála wolność/ gdy rozum y wola iego była Bogu zupełnie poddána *PowodPr* 61.

W charakterystycznych połączeniach: doskonały (-a, -e) całość, ciało, dowód, forma (3), jedność, możność, nienawiść (2), pojęcie, posłuszeństwo, powaga, poznanie (uznanie) (6), spojenie, stałość, wesele (4), wiadomość (3), władza (2), wypełnienie, zdrowie (3), zwycięftwo (2).

Wyrażenia: »doskonałe dobro« [szyk 2 : 2] (4): Abowiem on [*Pan Bóg*] ieft wżego dobrá dołkonálego początkiem *BibRadz I* *2; *KuczKat* 5, 10; *GrabowSet* X2v.

»prawda doskonała« (1): Witay Pánie IEzu Chryfće/ drogo profta/ prawdo dofskonała *LatHar* 221.

Szeregi: »doskonały a (i) gruntowny« [szyk 1 : 1] (2): *GórnDworz* Ff5; y dla ípifánia dofskonałego y gruntowného iedného ítátutu ięzykiem polfikim/ [...] deputuiemy ofoby nižey opifáné *SarnStat* 58.

»gweśny a doskonały« (1): A był ten obyczay z ítárádawny w ludu Ífráelfikim miedzy krewnemi/ yž yefli kiedy ieden drugiemu práwá fwego wíthępował/ áby było gweśné á dofskonałe zdánie [ut esset firma concessio]/ z zuwał człowiek trzewik fwoy z nogi/ y dawał go krewnemu fwoiemu. *Leop Ruth* 4/7.

»najwięszy i nadoskonalszy« (1): o to sie pilnie ítárác potrzebá/ áby lud Chrześcijánki [...] byłby záchwycón ku onemu naywiętżemu y nadoskonálżemu dobru *KuczKat* 5.

»najwyższy i nadoskonalszy« (1): ále tež/ ku temu Pánu Bogu/ iáko ku naywyžżemu y nadoskonálżemu dobru/ co naypilniey mogę/ wśiłuię. *KuczKat* 10.

»nieporuszony a doskonały« (1): tegož vczučia pięćoro człowiek ma w nieporużonym á dofskonałym cíele *SienLek* T3v.

»pewny, (a) doskonały« [szyk 3 : 1] (4): *BielKron* 412v; *Mącz* 128a; y by Geometrowie/ których dowody pewné á dofskonałe íą/ chćieli Kśiętstwo z Królestwem miárą fwoią pomierzyć/ nie naydą inák tego *OrzQuin* Q2; *RejPos* 112.

»prawy i doskonały« (1): ácz to wżyfłtko w práwym y w dofskonałym Małżeństwie być ma/ iáko wewnętrzne przyzwolenie/ á zewnętrzna fłowna vmowá/ także y przyrzeczenie *KuczKat* 250.

»szczyry a doskonały« (1): ktore tylko famo [*Pismo św.*] do ízczyrego á dofskonałego vznánia Boga prowadzi *GrzegRóżn* A3.

»trwały i doskonały« (1): Vyžżymy zákwitnienie kráíow Podolfkich/ y pokoy trwálży y dofskonálży. *VotSzl* B3v.

a. mat. O liczbach dających się podzielić przez trzy (5) :

Wyrażenia: »liczba (jest) doskonała« (4): y wżitki inże licžby doskonałe (iako íeft szefćioro y dziewięćioro etc.) z niey [z trojcy] fie rodzą. *KłosAlg* A2v; Dziewięćioro tež/ nie íeft liczba w zacznofći poílednieyíza/ bowiem íeft doskonała gdyż fie składa z troycze licžby doskonały trzy kroć wziętey. *KłosAlg* A4, A3, A4.

»trojca sama w sobie doskonała« (1): Potym íeft troycza pirwíza licžby nie rowna/ wżakož fama w fobie dofskonała/ bowiem początek/ írzodek y dokonanie w fobie zamyka *KłosAlg* A2v.

3. Dojrzały, dorosły; fizycznie w pełni ukształtowany (36) :

a. O ludziach; integer aevi Mącz; perfectus Vulg, PolAnt (35) : *PatKaz* I 4; Bo wśzelki co wżywa mleká/ (iefzcze) nie z profta z rzeczą ípráwiedliwości/ bo niemowniátko íeft Dofskonałych lepak íeft mocne iedło [*Perfactorum autem est solidus cibus*] *BudNT Hebr* 5/14; *NiemObr* 90; Bráćia/ nie bądźcie dziećmi wyrozumieniem; ále bądźcie dziećmi złością; á wyrozumieniem dofskonałymi bądźcie [*sensibus autem perfecti estote*]. *WujNT* 1.Cor 14/20, *Hebr* 5/14.

Wyrażenia: »ciało doskonałe« (2): Ktore ciało dofskonałe [*Chrystusa w żywocie matczynym*] potym do fłufżnego wzroftu/ y z ftrony władzy dużnych/ bráło pomnożenie *NiemObr* 144; *WujNT* 195.

»doskonalsze czasy« (1): Kápitulum IIII. Iáko poćciwy człowiek przyźedźy ku láthom fwoim ma łtan fwoy łpráwować/ [...] Tákże też ty czyn moy miły brácie/ á zwłáźczá iuż w tych fwych dołkonálłzych czáliech będąc połtánowiony *RejZwierc* 139.

»lata doskonałe; w leciech doskonały« [szyk 5 : 4] (5; 4): *PatKaz III* 111v; Potym Romulus wybrał mężow rádnych s Pátricyow łto/ ktore potym zwáli Rzymiánie Senatem/ ábowiem od waźności á mocy byli wezwáni Patres/ á od lat dołkonálłych Senátores. *BielKron* 99, 372; *Integra aevi puellula*, Pánná práwie dołkonálłych lat albo doskonała w leciech. *Mącz* 171d; A ták gdy iuż pan młody przydzie do lat fwych dołkonálłzych/ tho iełt/ do lat wieku śrzedniego/ nielza iedno iż łie iuż muśi łtárác kędy dáley łwe kołá toczyć ma *RejZwierc* 30v, 136, 161v; [św. *Wojciech*] Stal łię iáko máłuczkiem iuż w lećiech dołkonálłych: miedzy máłymi bráty kuchnią vmiáta: miłki y naczynie vmywa *SkarŻyw* 354.

»mąż doskonały« [szyk 3 : 2] (5): gdy [czart] y w tym/ nye tylko od mężow dołkonálłych/ ále y od byáley płci y od dźyeći/ yełt zwycyęzon/ záczał rozmáite á przeciwne błędy myedzy krzełciyány śiac przez kácerze *KromRozm I* M4; *SkarŻyw* A5; gdyż pan Chriłtus zaráz po zwiáłtowániu w łámych poczęćiu łwym był dołkonálłym mężem cáłáz to bayka *CzechEp* 149, 178 [2 r.].

»doskonały rozum« (2): Dizatkam [!] młodim naprzod dawać miekke a łlotkie pokarmy to yełt znołną aprołta naukę wedluk prołtego rozumu Ludłkie⁸⁰/ [...] áż przidá ku dołkonałłemu rozumowi *RejKupSekl* a3v; *BielKron* 463.

»doskonały wiek« [szyk 1 : 1] (2): á látho czterdziełne y dziewiáte/ [...] czyni człowieká dołkonálłego wieku *LeopPrzep* Iv; A áczeń W. W. ielzcze láty á czáły do tákiego wieku nie przyźedł/ ále dáry Bożemi [...] tedyś W. W. łnadź ze włzytkiem łtány iuż wiekow dołkonálłych nie thylko porownał/ ále łnadź y dáleko przerownał. *RejZwierc* 119.

Szereg: »stateczny, powaźny, a w leciech swych dołkonálłych« (1): A gdyż iuż ták łłyłzyłz w iákiew iełt powadze y poćciwości człowiek łtáteczny/ powaźny/ á w leciech fwych dołkonálłych *RejZwierc* 136.

W przen (9) :

Wyrażenia »mąż doskonały« [szyk 7 : 2] (9): *KromRozm III* G8; *Leop* AAA4v; *BibRadz Eph* 4/13; iż niezáras bywa człowiek odrodzony we włzythkim/ ále naprzod się rodzi iáko dzieciátko máłe/ rołtác vłtáwicźnie w mężá dołkonálłego *GrzegŚm* 33; *KuczbKat* 5; *RejPosRozpr* c [2 r.]; *SkarŻyw* 328; áżbyłmy łię włzyscy łkupili w iedność wiáry y poznánie Syná Bożego/ w mężá dołkonálłego [*in virum perfectum*] w miárę zupełności lat Chriłtułowych: Abyłmy więcey nie byli dziećmi *WujNT Eph* 4/13 [*przekład tego samego tekstu KromRozm III, Leop, BibRadz, KuczbKat, RejPosRozpr*],

b. *O roślinach* (1) : Abowiem y rola/ iáko náucza zbáwiciel náłz/ nie zaráz dołkonálłych kłos rodzi *LatHar* [249].

4. *Rzeczywisty, pełnoprawny, nie dający się zakwestionować, zaczepić* (7) : [*król chrześcijański*] nigdy dołkonálłym krolem nie iełt poki koronowány od kápłaná nie bywa. *SkarKazSej* 681a.

Zwroty: »[ku czemu] prawem dołkonálłym należec« (2): iż ziemiá Podłáłka ku Koronie Polłkiéy wiecznie Práwem dołkonálłym [...] należáłá. *SarnStat* 1037, 1057.

»reprezentowác z doskonałą mocą« (1): MY Ian Olbrycht/ z łálki Bożéy Król Polłki/ zá łpólnym y długim porádzieniem z Prełaty/ Pány/ [...] y poddánemi náłżemi włzytkiem [..] którzyłmy łie tu do

Piotrkową zgromádźili/ y którzy tu repraesentuiemy ciało tegoż królestwa/ z doskonałą mocą/ y tych którzy przytomni nie są [ciało wżytkiego królestwa z zupełną mocą nieprzytomnych repraesentuiąc: *corpus eiusdem regni cum plena facultate absentium repraesentantibus*. *JanStat* 113] *SarnStat* 27.

Wyrażenia: praw. »doskonała osiadłość« = *posiadłość dziedziczna* (1): wstawuujemy: aby każdy Dignitarz y Wzrędnik w swym Woiewództwie doskonałą a nie zmyśloną osiadłość miał [*sufficientem possessionem haereditariam et non fictam habere debent* *JanStat* 301] *SarnStat* 72.

»przymierze doskonałe« (1): przeto sie tam [do Wiednia] niektorzy s Polki wyprawowali nad zapowiedź krolewską/ ponieważ było s Thurki przymierze doskonałe. *BielKron* 422v.

Szereg: »prawdziwy i doskonały« (1): takowe przedanie y wzdanie takie wiecznie imienia swego/ choćaby było na znowie albo za kondycjami iakimi/ albo też prawdziwe y doskonałe/ ma w powiecie swym własnym [...] wczynić w sądzie Ziemińskim własnym *SarnStat* 1166.

5. *Wykonany, dokonany, załatwiony, spełniony, skończony; absolutus Mącz, Calep; perfectus Calag Calep; consummatus Mącz; exactus Calag* (9) ; *Consumatus, Wypełniony/ İpełniony/dokonany/ doskonały Mącz* 432a, 401a [2 r.]; iedno iż ty przeszłe troie [księgi]/ były nieco porządniey/ niż ty poślednie piśane/ y nie thakem wiele w nich poprawiał: przeto on [wydawca] iakoby rzecz doskonałą/ tym dokończeniem zawarł. *SienLek* 44; *Calag* 542a; *Calep* 9a.

Wyrażenia: fil. »sprawa doskonała« = *przyczyna sprawcza* (1): *Causa efficiens*, sprawa doskonała *BartBydg* 25.

a. *Ofiarowany na śmierć* (2) : *BudNT Hebr* 5/9; a doskonałym zostawczy [*Et consummatus*] (*marg*) a ofiarowawczy się. G. oboiako się rozumieć może. (-)/ siał się przyczyną zbawienia wiecznego wżytkim którzy go słuchają. *WujNT Hebr* 5/9 [*idem BudNT*].

6. *Złączony, zespolony* (2) :

Zwrot: bibl. »być doskonałym w jedno, w jedności« (1 : 1): *KromRozm II* t2v; Ia w nich/ a ty we mnie: aby byli doskonałymi w iedno [*ut sint consummati in unum*] *WujNT Ioann* 17/23.

Synonimy: 1. *biegły, cały, celny, czelny, cześny*, »bardzo dobry«, *dostateczny, godny, przedni, umiętny, wyborny, wysoki, zacny, znaczny*; a. *cnotliwy, przebrany, sprawiedliwy, świętobliwy, święty*; b. *czysty, niepokalany, nieułomny*; 2. *cały, gruntowny, gweśny, nienaruszony, nieporuszony, pełny, pewny, prawdziwy, prawy, szczyry, trwały, zdrowy, zupełny*; 3. *dorosły, dojrzały*; 4. *prawdziwy*; 5. *doczyniony, dokonany, dokończony, dorobiony, skończony, spełniony, wykonany, wypełniony*; 6. *zjednoczony*.

Cf [**DOKONAŁY**], DOSKONANY, NIEDOSKONAŁY